

Bir Çekirdek Eğitim Programı Hikayesi – Temel Geliştirme Programı

Story of a Core Curriculum – Foundations Development Program

Defne ÜÇER ŞAYLAN, Zehra SAYERS, Mehmet Ali ALPAR

ÖZ

Sabancı Üniversitesi'nin çekirdek eğitim programı olan Temel Geliştirme Programı özgün tasarımı ve uygulamaları ile Türkiye'de ilk kez öğrencilere diploma programlarını ikinci sene sonunda belirleme fırsatı verdi. Programın oluşumu, amaçları ve yapısına değinilen bu makalede 1999 yılında ilk öğrencilerini aldığından bugüne olan süreçte karşılaşılan zorluklar ele alınıyor ve programın başarısı değerlendiriliyor. Başarı değerlendirmesinde, program derslerinin öğrenim çıktılarının kazanımı ve öğrencilerin bilinçli ve özgür program seçimi yapabilmeleri göz önüne alınıyor.

Anahtar Sözcükler: Çekirdek program, Program değerlendirme, Temel eğitim

ABSTRACT

With its unique design and applications, the Foundations Development Program, which is also the core curriculum of Sabancı University has made it possible for students to determine their diploma programs at the end of their second year for the first time in Turkey. This article covers the establishment, the goals and the structure of the program and evaluates its success and the hardship faced since the acceptance of the first students in 1999. In evaluation of success, the learning outcomes of the program courses and the students' conscious choices of diploma programs are taken into account.

Keywords: Core curriculum, Program evaluation, General education

GİRİŞ

1994 yılında Sabancı Vakfı bir üniversite kurmaya karar verdiği anda amaç "Bir Dünya üniversitesi nasıl olmalı?" sorusundan yola çıkarak özgün bir üniversite ortaya çıkarmaktı. Bu yönde çalışmalar 1995 yılında 22 değişik ülkeden ve farklı disiplinlerden 50'nin üzerinde bilim insanı, araştırmacı, öğrenci ve işadamlarının katıldığı bir *Arama Konferansı* ile başladı ve "21. yüzyılın ideal üniversitesi nasıl olmalı? Nasıl bir eğitim felsefesiyle yola çıkmalı?" sorularına cevap arandı. Tartışmalar herhangi bir örnekten yola çıkarak değil, tamamen özgürce yapılıyor ve "sıfır"dan "ideal üniversite"yi tanımlamak amaçlanıyordu.

Bu konferans, üniversitenin kuruluşunda çok önemli bir adım oldu. Üniversitede okuyan tüm öğrencilerin ağırlıklı olarak birinci sınıfta olmak üzere almak zorunda olduğu bir grup temel eğitim ve beceri dersini içeren 'çekirdek eğitim programı' fikri de bu sırada şekillendi. Bugün Sabancı Üniversitesi (SÜ)'nin bu çekirdek eğitim programı Temel Geliştirme Programı (TGP) olarak adlandırılıyor. 1999 yılında Üniversite ilk öğrencilerini alana kadar olan süreçte, birçok akademisyenin katılımıyla düşünülen ve ilk öğrencilerin alınmasından itibaren gerçekleştirilen TGP'nin altında yatan ana düşünceler aşağıda belirtildiği gibi üç başlık altında toplanabilir:

Defne ÜÇER ŞAYLAN (✉)

Sabancı Üniversitesi Temel Geliştirme Direktörlüğü (2004-2014), İstanbul, Türkiye
Sabancı University, Foundations Development Directorate (2004-2014), İstanbul, Turkey
defne.ucer.saylan@gmail.com

Zehra SAYERS

Sabancı Üniversitesi, Temel Geliştirme Direktörü, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Sabancı University, Foundations Development Director, Faculty of Engineering and Natural Sciences, İstanbul, Turkey

Mehmet Ali ALPAR

Sabancı Üniversitesi, Temel Geliştirme Direktörü (2003-2010), Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Sabancı University, Foundations Development Director (2003-2010), Faculty of Engineering and Natural Sciences, İstanbul, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 07.06.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 19.07.2016

Erken İhtisaslaşmanın Önüne Geçilmesi

Türkiye'deki eğitim sistemi ve merkezi üniversite giriş sınavı yapısı, gençlerin çok erken yaşta gelecekte sahip olmak isteyecekleri mesleğe karar vermelerini zorunlu kılıyor ve bu da yeni kuşakların yetişmesinde zayıf bir nokta olarak öne çıkıyor. Bunun yanı sıra toplumda sıklıkla gençlere erken yaşta bazı konularda daha iyi oldukları ve o yönde meslek seçmelerinin telkin edilmesiyle de karşılaşılıyor ve örneğin öğrencilere lise eğitiminde ve üniversite sınavı sürecinde "senin sözelin iyi, sen avukat ol", veya "sayısalın iyi, mühendis ol" gibi dayatmalar yapılabiliyor. Gençlerin kendi zevklerini ve onları heyecanlandırabilecek meslekleri ve/veya konuları keşfetmelerine fırsat tanınmıyor.

Bu noktalar Sabancı Üniversitesi tasarımı göz önünde tutularak öğrencilerin, üniversite giriş sınavı sonucuna göre tercihini yaparken "bölüm" değil, fakülte seçimi yapmaları sağlandı. Hatta öğrenciler üniversite sınav sonucuna göre belli bir fakülteden giriş yapıyor olmasına rağmen, bu sadece kâğıt üzerinde kalıyor ve prensip olarak ilk iki sene öğrencinin hiçbir diploma programına kayıtlı olmadığı varsayılıyor. Diploma Programları tipik olarak 2. senenin sonunda kesinleştiriliyor ve öğrencinin diploma programını 'tamamen özgürce' belirleyebilmesi için, ilk sene tüm öğrenciler aynı dersleri, aynı yoğunlukta almak zorunda oluyorlar. Bu süreçte öğrencilere geniş ve disiplinler arası bir genel kültür sağlamak ve ortak bir üniversite kültürü oluşturmak dışında altyapıların da aşağı yukarı aynı seviyeye çekilmesi amaçlanıyor.

Geleceğe Yönelik Disiplinler Arası Bir Üniversite Eğitimi

Öne çıkan bir diğer konu ise günümüzde bundan 10 sene sonra dünyada nasıl mesleklerin var olacağını öngörmemizin mümkün olmaması. İstatistikler ABD'de 1980'in başlarında doğmuş gençlerin 21-28 yaşları arasında ortalama üç kez iş değiştirdiklerini gösteriyor (Bureau of Statistics, 2016). Benzer bulguların Türkiye için de geçerli olduğu düşünülebilir. Bilim ve teknolojiye hızlı değişim ve gelişim ile sosyal şartlardaki değişimi tahmin edemediğimizden öğrencilerin üniversitede, gelecekteki dünyada meslek değiştirebilecekleri bir temel almaları gerekiyor.

TGP oluşturulurken öğrenci, mezuniyetten sonra herhangi bir zamanda meslek değiştirmek istediğinde bunu yapabilecek 'bilgi ve becerilere' sahip olmalı düşüncesi ön planda tutuldu. Bunu başarabilmek için tek boyutlu ve dar bakışlı bir eğitimin üzerine çıkmak amaçlanarak TGP dersleri ile öğrencilerin hangi diploma programını seçerse seçsin; kendini özgün bir şekilde yetiştirebilmesi hedeflendi. Öğrencilerin meslek seçimini bilinçli bir şekilde yapmakla kalmayıp, 'disiplinler arası' bir bakış açısıyla, başka programlardan aldıkları dersler ile kendi zevkleri doğrultusunda eğitimlerini şekillendirebilmeleri amaçlandı. Fen bilimleri okuyan bir öğrencinin sosyal konular hakkında fikir sahibi olması ve aynı şekilde sosyal bilimler okuyan bir öğrencinin de fen bilimlerindeki konuları takip edebiliyor olmasına önem verildi.

Eğitimde Yerellik ve Gerçek Dünya ile Bağlantılar

TGP'nin dersleri tasarlanırken Türkiye'deki eğitim sistemi, üniversitede var olan diploma programları ve üniversitenin konumu gibi Türkiye'ye ve üniversiteye özgür kriterler göz önüne alındı. Öğrencilere temel eğitim alırken kendi yaşamlarıyla ve çevreleriyle bağlantı kurabilecekleri fırsatlar verilmesi amaçlandı.

Özetle, Sabancı Üniversitesi'nin kuruluş aşamasında geleceğin üniversitesi olmak hedeflenirken ortak bir üniversite kültürü oluşturmak, erken ihtisaslaşmanın önüne geçerek bilinçli meslek seçimine fırsat vermek, öğrencileri kendileriyle, çevreleriyle, ülkeleriyle ve Dünya ile ilgili konuları düşünmeye ve tartışmaya yönlendirmek düşünceleriyle yola çıkıldı. Bu süreçte öğrencilere eleştirel düşünme ve kendilerini doğru şekilde ifade edebilme yetilerini kazandıracak araçlarla tanıştırmak gereksinimi de ön planda tutularak TGP oluşturuldu.

Bu makalede Sabancı Üniversitesi'nin 1999 yılında aldığı ilk öğrencilerden itibaren, TGP'nin geldiği noktayı irdelemek ve yukarıda bahsedilen amaçlara ulaşır ulaşmadığımızı tartışmayı hedefliyoruz. Bugünkü deneyimimizle sistemin zorlukları, güçlü yanları ve geliştirilebilecek noktalarını da değineceğiz. Bu makalenin benzer sistemleri uygulamaya amaçlayan üniversitelere bir rehber niteliğinde olmasını ümit ediyoruz.

YÖNTEM

Bu makalede yapılan analizlerde 1999-2015 Güz dönemleri arasında TGP dersleri alan öğrenciler ve bu öğrencilerin başarısını gösteren verilerin yanı sıra 1999-2012 yılları arasında üniversite sınavı ile SÜ'ye girmiş ve TGP'nin bütün derslerini SÜ'de tamamlamış 5335 mezunumuzun başarı ve tercih verileri kullanıldı.

TGP'nin başarısının değerlendirilmesinde öğrencilerin derslerde amaçlanan öğrenim çıktılarını kazanma durumu, hem aktif öğrenciler hem mezunlar için ele alındı. SÜ'de 4.00 üzerinden hesaplanan not ortalamaları ve bunların derslerde alınan notlarla eşleştirilmesi Tablo 1'de gösteriliyor.

Bulgular kısmında verilen analizlerde C notu alan öğrencilerin dersin öğrenim çıktılarını ancak kazanmış oldukları düşünülüyor ve derslerdeki not ortalamalarının 2.00/4.00'ün üzerinde olması öğrenim çıktılarının ortalama kazanıldığını gösteriyor. Bulgular bölümünde derslerdeki başarı, aşağıdaki iki grupta değerlendirildi:

1. *Dersleri geçen öğrencilerin başarısı*: Derslerden F notu alan öğrenciler bu dersleri tekrar etmek zorunda olduğundan, her dönem yalnız dersi geçen öğrencilerin başarısının değerlendirildi.

Tablo 1: Not Ortalamalarının Harf Notu Karşılıkları

A	A-	B+	B	B-	C+	C	C-	D+	D	F
4.00	3.70	3.30	3.00	2.70	2.30	2.00	1.70	1.30	1.00	0.00

¹Öğrencilere 2014 yılından beri diploma programlarını birinci sınıftan itibaren belirleme imkânı verildi. Yine de halen öğrenciler diploma programlarını ikinci sene sonunda kesinleştiriyorlar.

dirilmesi öğrenim çıktılarının kazanılması konusunda yararlı bilgi sunuyor. Bu veriler mezunların birinci sınıf derslerindeki başarılarıyla örtüşüyor.

2. Dersleri tekrar eden öğrenci başarısı: Öğrencilerin derslerden başarısızlık oranları zaman zaman oldukça yüksek olsa da bunun derslerin özgün yapısı dolayısıyla kaçınılmaz olduğu kanısındayız. Dersleri tekrar eden öğrencilerin başarısız olması ise motivasyon kırılmasıyla birlikte oldukça olumsuz sonuçlar doğurabiliyor.

Bulgularda ayrıca üniversiteye girdikleri sene aldıkları program derslerinde başarısız olmuş öğrencilerin daha sonra program çıktılarını sağlama durumu da değerlendirildi.

Programın ve eğitim sisteminin, öğrencilerin bilinçli program seçimine katkısı konusunda yapılan analizlerde, mezunlarımızın ilk girişte yapmış oldukları diploma alanı tercihleriyle mezuniyet diploma programlarının fakülte ve program bazında karşılaştırılması detaylı olarak incelendi.

Bunların yanı sıra aktif öğrencilere 2016 Bahar döneminde uygulanmış olan ve 586 öğrencinin tamamladığı 'Birinci Sınıf Üniversite Dersleri Algı Anketi' ve 2015 yılında en fazla dört sene önce mezun olmuş öğrencilere yapılmış olan ve 425 mezunun tamamladığı 'Algı Anketi Sonuçları' kullanıldı.

BULGULAR

Temel Geliştirme Programı Birinci Sınıf Derslerinin Uygulanması

Sabancı Üniversitesi'nde birinci sınıfta öğrencilerinin hangi fakülteden üniversiteye giriş yaptıkları ve hangi fakültede okumak istediklerinin hiçbir önem taşımadığından yukarıda söz etmiştik. Öğrenciler birinci sınıfta altyapılarından ve gelecekte seçmeye niyetlendikleri programdan bağımsız olarak TGP derslerini alırlar ve bu derslerin çoğu Tablo 2'de gösterilen birinci sınıf dersleridir. Bu dersler özgün olarak TGP için tasarlanmışlardır ve içeriklerini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz.

Yükseköğretimde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından zorunlu kılınan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (HIST 191-192) ve Türk Dili ve Edebiyatı (TLL 101-102) dersleri SÜ'de birinci sınıf dersleri arasında olup birbirine paralel olarak tasarlan-

mıştır. HIST 191-192 dersleri Modern Türkiye'nin oluşumunun gözden geçirildiği dersler olup, 19. ve 20. Yüzyılda Osmanlı/Türk toplumunun gelişim aşamalarını kapsar, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet'in kuruluşunu anlatır ve dün ile bugün arasında kurulan köprüye işaret eder. Öğrencilerin TLL101-102 derslerinde okudukları eserler Türk Edebiyatı'nın bütün metinleridir ve HIST 191-192 dersindeki dönemleri ele alır. Öğrenciler bu dönemlerdeki (19.yy-20.yy) yaşamı farklı bakış açılarıyla inceleme fırsatı bulurlar. ENG 101-102 dersleri iletişim, eleştirel analiz, araştırma, akademik konuşma ve yazma becerilerini ilerletmeyi amaçlayan orijinal metinler üzerinden işlenen derslerdir. Ortak sayısal kültür vermeyi amaçlayan MATH 101-102 derslerinde diferansiyel ve integral hesap, ilk dönem tek boyutlu ikinci dönemde ise çok boyutlu olarak ele alınır. NS 101-102 dersleri fizik, kimya ve biyoloji konularını içeren ve bu konuları disiplinler arası yaklaşımla tasarlanmış modüller çerçevesinde işleyen temel bilim derslerimizdir. SPS 101-102 dersleri ise İnsanlık ve Dünya tarihi niteliğindedir ve öğrencilere eleştirel düşünme alışkanlıkları kazandırmayı amaçlar. SPS 101 dersinde Neolitik Dönemden Erken Modernite'ye kadar olan dönemdeki insan deneyimi ve tarihi ele alınırken, SPS 102'de ise Modernite'nin temel bakış açıları ve kavramları işlenir. Bu temel derslerin yanı sıra gönüllü çalışmaya dayalı, sivil toplum örgütleriyle birlikte yürütülen projelerden oluşan CIP 101 dersini alan öğrenciler bir dönem boyunca seçtikleri bir projede gönüllü olarak çalışma imkânı bulurlar. Proje planlama ve uygulama tecrübesi kazandırmayı hedefleyen PROJ 102'de ise öğrenciler öğretim üyeleri ve çalışanlar tarafından önerilen pek çok konuda dört-beş kişilik gruplar halinde proje sürecini yürütürler. Son olarak MJC 100 dersinde öğrenciler diploma programlarını tanıma fırsatı elde ederler.

Bu derslerin tamamı hem Güz hem de Bahar dönemlerinde açılır ve ilk sene içinde tamamlanır. HIST, NS, MATH ve SPS kodlu dersler amfilerde yapılırken, TLL ve ENG kodlu dersleri küçük sınıflarda (<30 kişi) yürütülür. Ayrıca NS, MATH ve SPS derslerinin Tartışma ve Problem Çözme saatleri de küçük sınıflarda (25-30 kişi) yapılır.

Öğrencilere Ortak Kültür Kazandırılması – Bilinçli Program Seçimi

Birinci sınıfta tüm öğrencilerin altyapılarından ve gelecekte seçmeye niyetlendikleri programdan bağımsız olarak aynı dersleri alıyor olması Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde "Liberal Arts College"larda verilen temel eğitimden esinlenerek geliştirildi (Cheney, 1989, Hanstedt, 2012). Bu uygulama tüm üniversite öğrencileri için ortak bir kültür oluşturulmasına imkân sağlıyor. TGP'de ABD'deki benzerlerine göre daha katı bir sistem uygulanıyor. Diğer örneklerin birçoğunda öğrenciler sınırlı bir çekirdek program dışında, belirlenmiş ders havuzlarından seçmeli dersler alabilirlerken, TGP'de birinci sınıfta tüm öğrenciler aynı derslerin aynı versiyonlarını görüyorlar. Bu sayede öğrenciler birinci sınıfın sonunda akademik olarak aynı seviyede olduklarından, ikinci sınıfta herhangi bir diploma programına yönelmeleri mümkün oluyor.

Böyle bir programda karşılaşılan zorluklardan bir tanesi birinci sınıf derslerinde özellikle fen ve matematik derslerine karşı

Tablo 2: Temel Geliştirme Programı Birinci Sınıf Dersleri

HIST 191-192	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I-II
TLL 101-102	Türk Dili ve Edebiyatı I-II
ENG 101-102	Birinci Sınıf İngilizcesi I-II
MATH 101-102	Diferansiyel ve İntegral Hesap I-II
NS 101-102	Doğa ve Bilim I-II
SPS 101-102	İnsan ve Toplum I-II
MJC 100	Diploma Programlarına Giriş
PROJ 102	Proje Dersi
CIP 101	Toplumsal Duyarlılık Projeleri

zaman zaman gösterilen psikolojik direnç. Öğrenciler bir yandan üniversiteye hazırlandıkları dönemde edindikleri sayısalci veya sözelci etiketini bırakmakta zorlanıyor; diğer yandan da öğrenme kültürleri sınavlarla şekillenmiş olduğundan “Bu benim ne işime yarayacak?” sorusu ne yazık ki sıklıkla karşımıza çıkıyor (Kuwaye & Franchini 2015). TGP öğrencilere becerilerini ve zevklerini keşfedip bilinçli diploma alanı seçme konusunda bir altyapı hazırladığı için bu bakış açısını değiştirmek TGP'nin önemli bir misyonu.

Diğer bir nokta, derslerin hepsi giriş seviyesinde olmasına rağmen dersi alan öğrenciler arasındaki altyapı farklarının öğrenciler için sahici bir problem olarak ortaya çıkması. Örneğin, teknik ve/veya İngilizce altyapısı daha zayıf olan öğrencileri doğru şekilde yönlendirmek için özen göstermek gerekiyor. Benzer bir zorluk, altyapısı kuvvetli öğrenciler için de ortaya çıkıyor. Dersin onlara göre yavaş veya basit işlenmesi ve onları yeterince zorlamaması sonucunda derslere karşı olumsuz bakış geliştirebildiklerini gözlemliyoruz.

Çeşitli uyumsuzluklarla başa çıkabilmek için ders koordinasyonlarının etkin çalışması, düzenli değerlendirme yapılması, derslerin içeriklerinin düzenli aralıklarla gözden geçirilerek öğrenci profiline göre ihtiyaçların belirlenmesi, amfi derslerinde çok önemli görev üstlenen asistanların yetkinliği, yeni öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması ve destek programlarının etkin koordinasyonu gibi konular öne çıkıyor.

2016 Bahar döneminde öğrencilere yapılan bir ankette² “Birinci Sınıf Üniversite Derslerinin, tüm öğrencilerin bir arada ve aynı şekilde aldığı dersler olmasını yararlı buluyorum” ifadesine birinci sınıf derslerini tamamlamamış öğrencilerin yarısı (%52), birinci sınıf derslerini tamamlamış öğrencilerin ise %62’si “Katılıyorum/Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir. Bu da öğrencilerin bu sistem hakkındaki algılarının programı tamamladıktan sonra iyileştiğini gösteriyor.

Derslerin Disiplinlerarası Özgün Yapısının Sürdürülebilirliği

Öğrencilerimizin üniversite yaşamlarında birçok farklı disiplinden ders alarak kendilerini özgün birer birey olarak yetiştirmelerine fırsat vermek istediğimize yukarıda değinmiştik. Bu kapsamda birinci sınıf derslerinin disiplinler arası yapısı hem öğrencilere farklı bir bakış açısı kazandırması açısından, hem de daha sonraki seçimleri için bir altyapı oluşturulması açısından önem taşıyor. Öte yandan derslerin bu disiplinlerarası özgün yapısı programın sürdürülebilirliği açısından bir takım zorluklar da doğurabiliyor. TGP'nin çok önemli bir parçası olan NS 101-102 – Doğa ve Bilim dersimizin yıllar içindeki evrimi ve bugün geldiği nokta programın özgün yapısının sürdürülebilirliği açısından ilginç bir örnek teşkil ediyor.

NS 101-102 dersi ilk kez oluşturulduğunda, ilk dönem fizik ve ikinci dönem kimya ve biyoloji konularını içerecek bir senelik disiplinler arası bir yaklaşımla doğayı anlamaya yönelik bir temel bilim dersi olarak tasarlanmıştı. Dersin içeriğinde bu konuların birbirleriyle olan bağlantılarına özel olarak vurgu yapılmış fizik, kimya ve biyoloji konularında hiç bir altyapısı

olmayan öğrenciye de hitap edecek düzeyde düşünülmüştü. İlk seneler dersi veren öğretim üyeleri dersi tasarlayan kişiler olduğundan dersin bu yapısı korundu; fakat zamanla öğretim kadrosunun genişlemesi ile fizik, kimya ve biyoloji konuları birbirlerinden kopuk olarak işlenmeye başladı. Ayrıca, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla etkileşiminin öne çıkması gereken problem çözme saatlerinin işlenişi, asistanların yetkinliğine bağlı olarak değişebiliyor, zaman zaman tamamen etkileşimsiz olarak yürütülüyordu.

2012 yılında NS 101-102 dersleri koordinatörleri Temel Geliştirme Direktörlüğü ile birlikte dersin radikal bir revizyona girmesine karar verdiler. Dersin içeriğini, işlenişini, problem çözme saatlerinin yapısını içeren çok kapsamlı bir revizyon yapıldı. Yeni Doğa ve Bilim dersi dört modül olarak şekillendi; bu modüllerin disiplinlerarası yapısı ve güncel bilimsel konuları ele alması ön planda tutuldu. Modüller “Evrende yalnız mıyız?”, “Antibiyotik direnci insanlık için bir tehdit mi?”, “İklim değişikliğine insanlar mı neden oluyor?” ve “Beynin nasıl çalıştığını ne kadar anlıyoruz?” soruları ekseninde şekillendi. Biyoloji, fizik ve kimya konuları bu başlıklar altında ve çok daha kavramsal olarak ele alınmaya başlandı. Bu dersleri yürüten asistanlar için ‘Aktif Öğrenme’ eğitimleri organize edildi ve ‘Problem Çözme’ dersleri yeni yapılandırılmış ‘Aktif Öğrenme Derslik’lerinde tamamen etkileşimli olarak yapılmaya başlandı.

Birinci Sınıf Derslerinde Öğrenci Sayıları ve Öğrenci Başarısı

TGP birinci sınıf derslerinin tamamının her dönem bu dersleri almamış tüm öğrencilere yetecek kontenjan ile açılması gerektiğinden toplam öğrenci sayıları bu dersler için ayrılacak insan kaynağı ve ders planlanması ve koordinasyonu açısından önem taşıyor. Bu sayılar Şekil 1’de görülebileceği gibi son senelerde (derslerden kalan öğrenci sayıları da yeni gelenlere eklendiğinde) tipik olarak 900-1000 öğrenciyi buluyor.

Öğrencilerin mümkün olduğunca seri bir şekilde ve öğrenim çıktılarını kazanmış olarak birinci sınıf derslerini tamamlayıp, kazandıkları bakış açısıyla gelecekte seçecekleri programlara yönelik dersler almaları hedeflenirken, öğrencilerin birinci sınıf derslerindeki başarıları çekirdek program sisteminin amaçlarına ulaşması açısından kritik önem taşıyor ve sık değerlendirilmesi gerekiyor. Burada değerlendirmeyi, öğrencilerin birinci sınıf derslerinde en çok zorlandığı dersler olan NS 101-Doğa ve Bilim, SPS 101- İnsan ve Toplum ve MATH 101-Diferansiyel ve İntegral Hesap derslerindeki durumu inceleyerek yapmaya çalışacağız.

Şekil 2’deki grafiklerden görüldüğü gibi, söz konusu üç derste ilk senelerde 3.00/4.00 civarı olan not ortalamaları, 2002’den itibaren önemli bir düşüş ile 2.00/4.00 civarına gerileme göstermiştir. Bu gerilemenin sebebi Şekil 1’de gösterilen öğrenci sayılarındaki artış ve buna bağlı olarak ilk senelerde oldukça yüksek olan burslu öğrenci oranımızın daha sonra fark edilir şekilde düşmesi olarak değerlendirilebilir.

Derslerin özgün yapısı ve öğrencilerin altyapıları hesaba katıldığında dersler ilk alındığında yüksek başarısızlık oranının şaşırtıcı olmadığını düşünüyoruz. Öğrenciler birinci sınıf derslerinde

²Anketi tamamlayan 586 öğrencinin, 348’i halen birinci sınıf derslerini almakta olup, 238’i birinci sınıf derslerini tamamlamış durumdadır.

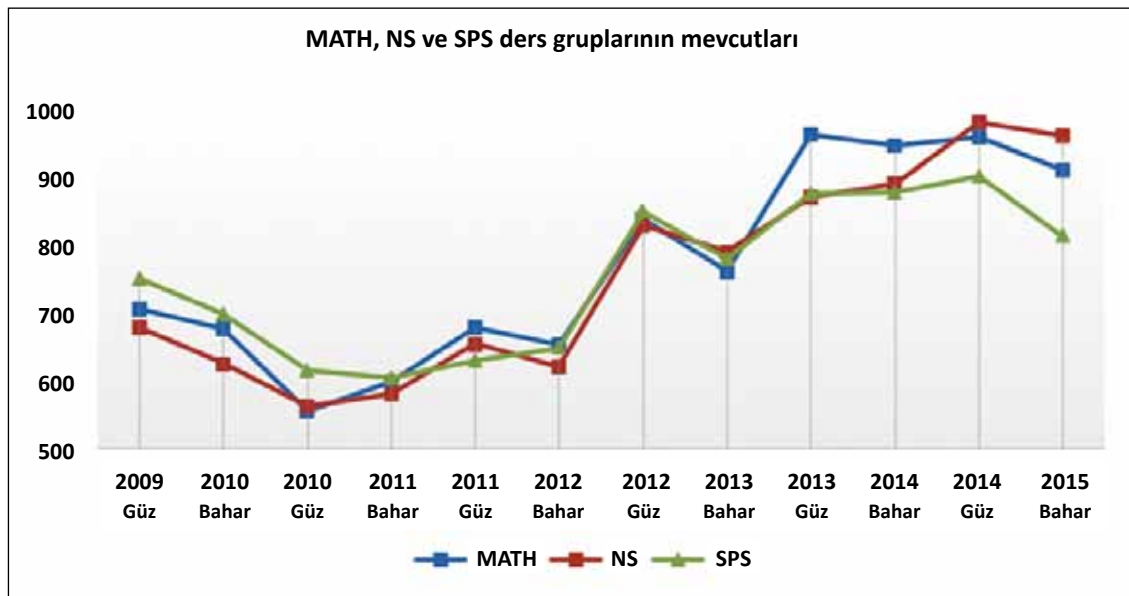
başarısız oldukları takdirde başarısız oldukları dersleri geçene kadar tekrar etmelerini şart koştuğumuzdan dersleri geçmiş öğrencilerimizin, amaçladığımız kazanımları edinip edinmediğini araştırmak anlamlı olacaktır. Derslerden kalmış öğrencileri dikkate almayıp yalnız dersi geçen öğrencilerin ortalamalarına baktığımızda karşılaştığımız daha olumlu durum Şekil 3'de verilmiştir. Bu analizleri yaparken başarı kıstası olarak derslerde C alan öğrencinin (not ortalaması 2.00/4.00) öğrenim çıktılarını ancak sağladığı düşünüyoruz. Dolayısıyla TGP derslerinin amacına ulaşması için dersi geçen öğrenci başarısının ortalamada 2.50 olmasının önemli olduğu kanısındayız.

MATH 101 ve SPS 101 derslerinde dersi geçmiş öğrencilerin ortalaması 2.50-3.00/4.00 aralığında seyrediyor olması bu derslerin öğrencilerinin öğrenim çıktılarını sağladığını gösteriyor.

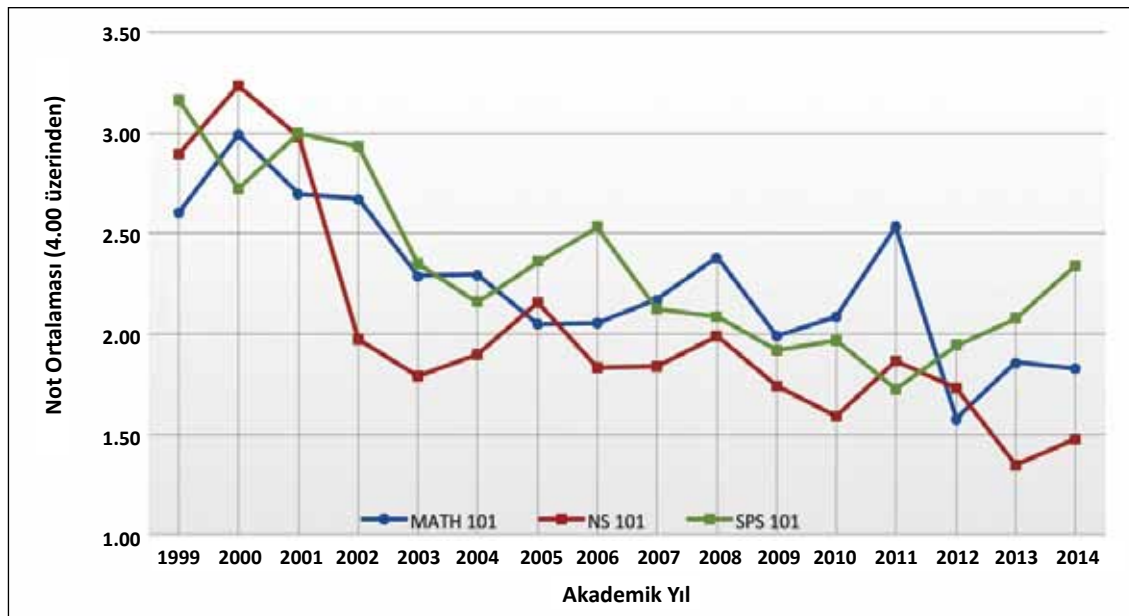
NS 101 dersinde ortalamaların diğer derslerden farklı olarak 2.00/4.00 civarında olduğunu yani birçok öğrencinin C'nin altında notlarla dersten geçmiş olduklarını görüyoruz. Bu durum 2015 senesinde dersteki köklü değişikliklerle, olumlu bir değişimle 2.50/4.00 mertebesine ulaşmış görünüyor. Bu yönelimin kalıcı olacağını umuyoruz.

Dersleri tekrar eden öğrencilerin başarı oranına baktığımızda Şekil 4'deki grafiklere ulaşıyoruz. Bu grafiklerden de görüldüğü gibi, dersi tekrar edenlerin geçme oranları, seneler içinde hızla düşerek %10-20 aralığına kadar gerilemiş durumda.

Derslerden tekrar kalmanın öğrenciler için motivasyon kırıcı sonuçları bariz olduğundan bu derslerden birçok kez kalan öğrencilerin olması, bu derslerin koordinasyonlarına da önemli

Şekil 1: MATH, NS ve SPS 101-102 derslerindeki öğrenci sayılarının yıllara göre dağılımı.

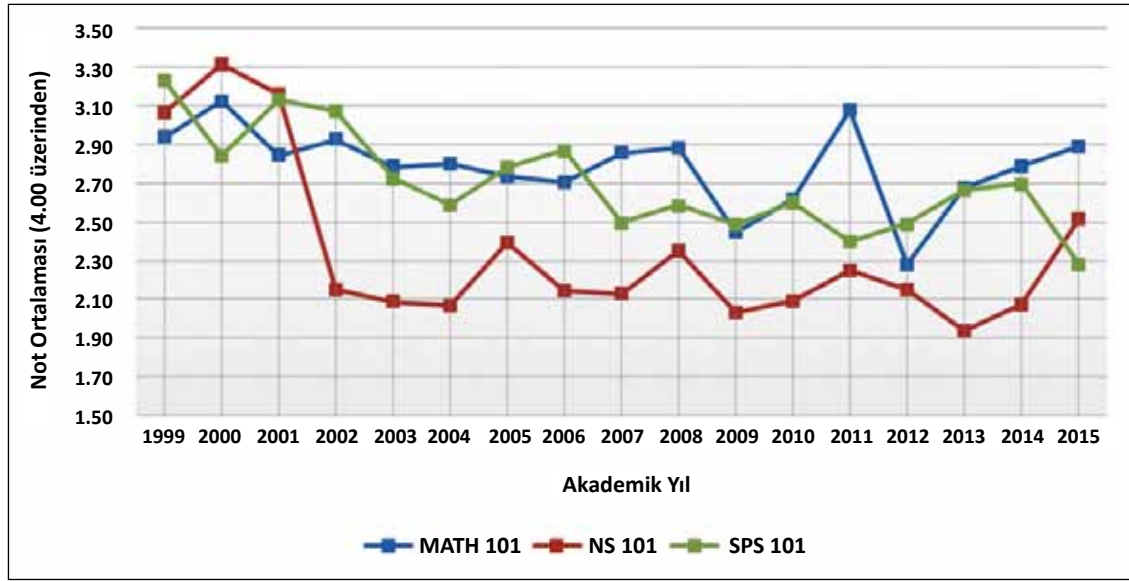
Şekil 2: MATH 101, NS 101 ve SPS 101 derslerinde güz dönemi not ortalamalarının yıllara göre dağılımı.

bir iş yükü getiriyor. Tekrar tekrar aynı dersten kalan öğrencilerin, bu dersler hakkında son derece olumsuz algı geliştirdiklerini ve yapılan çalışmaların ve sunulan rehberliğin onlara ulaşmadığını üzülen izliyoruz. Yukarıdaki grafikte görülen oranları %50'ye ulaştırmanın, yani dersi tekrar eden öğrencilerin en az yarısının dersten geçmesini hedeflemenin önemli olduğu ve kalan öğrencilere ders ile ilgili olumsuz algı kronikleşmeden ulaşip, en fazla iki dönem içinde dersleri geçmelerini sağlamak için destek verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

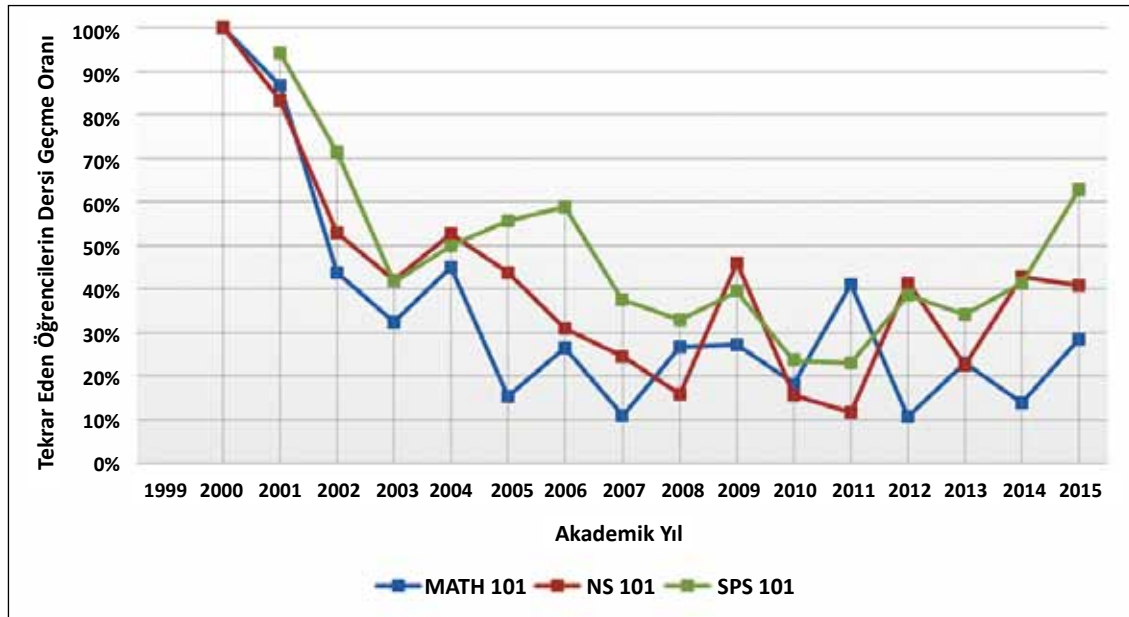
Mezunlarımızın bütün birinci sınıf derslerinde amaçlanan çıktıları kazanıp kazanmadıklarını bu derslerdeki başarı durumunu inceleyerek anlayabiliriz.³ Şekil 5'de 1. sınıf dersleri ortalamala-

rının mezunların 1. sınıfa başladıkları seneye göre dağılımlarını öğrencilerin en çok zorlandıkları NS101, MATH101 ve SPS101, ve tüm birinci sınıf dersleri için görüyoruz.

1. sınıf dersleri arasında NS101 dersinin ortalamalarının 2.00 civarında seyrettiğini, mezunlarımızın birçoğunun da bu dersten 2.00 nin altında ortalama ile geçtiğini, diğer bir deyişle dersin öğrenim çıktılarını kazanmadan bu dersleri tamamlamış oldukları sonucunu çıkarabiliriz. Şekil 3'de NS 101 dersi başarısında son senelerde görülen iyileşmenin kalıcı olması halinde mezunlarımızın birinci sınıf dersleri başarısına olumlu yansımaları göreceğiz.

Şekil 3: MATH 101, NS 101 ve SPS 101 derslerini güz dönemlerinde alan ve dersi geçen öğrencilerin not ortalamaları.

Şekil 4: MATH 101, NS 101 ve SPS 101 derslerinde tekrar eden öğrencilerin güz döneminde dersi geçme oranları.

³SÜ'ye 1999-2011 yılları arasında üniversite sınavı ile giriş yapmış, Temel Geliştirme Programı derslerinin tamamını SÜ'de tamamlamış ve mezun olmuş 5335 öğrenci verisini kullanıyoruz. Bu analizde yatay geçiş ile üniversitemize gelmiş veya tüm Temel Geliştirme Programı derslerini SÜ'de tamamlamamış olan öğrencilerimizi değerlendirmeye almıyoruz.

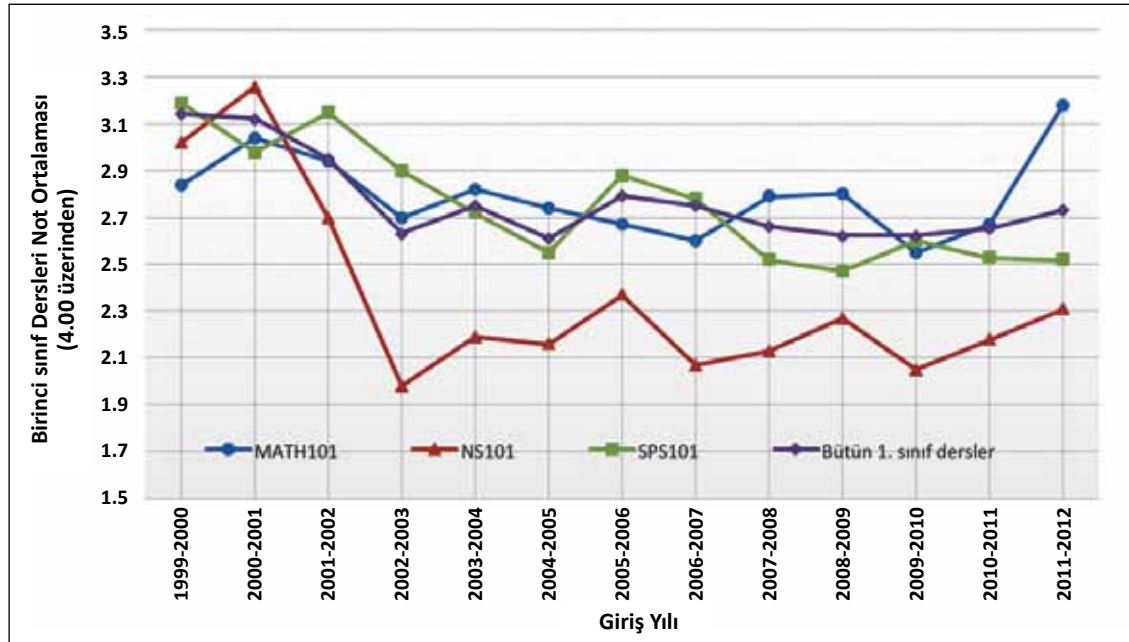
Mezunlarımızı birinci sınıf derslerindeki başarısına göre ortalaması 1.00 ile 2.00 arasında olanlar, 2.01 ile 3.00 arasında olanlar ve 3.01 ile 4.00 arasında olanlar olarak üç gruba ayırdığımızda ve seneler içinde bu not aralıklarındaki öğrenci oranlarındaki değişime baktığımızda Şekil 6'daki dağılımı elde ediyoruz.

Şekil 6'da görüldüğü gibi son senelerde birinci sınıfı okumuş mezunlarımızın yarısı birinci sınıf derslerinde 2.00-3.00 arası ortalamalar almışlar. 3.00 ve üzerinde ortalama tutturana öğrenciler ilk yıllarda çoğunlukta iken son yıllarda %30'larda seyrediyor. Mezunların %20'si ise 2.00 den daha düşük birin-

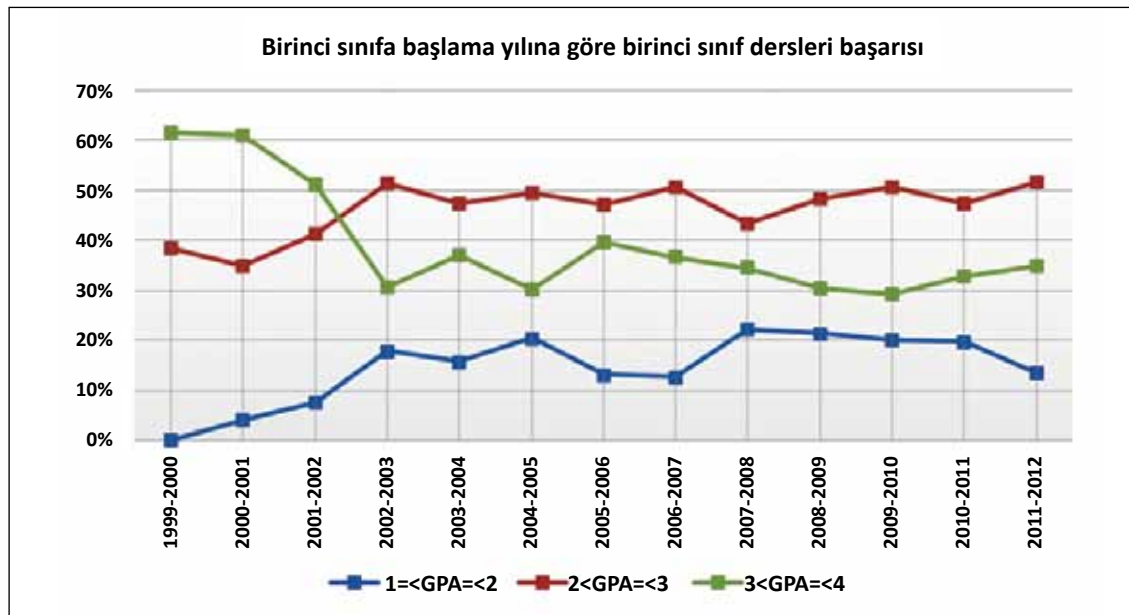
ci sınıf dersleri ortalamasına sahip. Bu tabloya baktığımızda mezunlarımızın %80'inin TGP'de amaçlanan öğrenim çıktılarını kazanmış olduğu sonucuna varabiliriz.

2016 Bahar döneminde yapılan algı anketinde⁴ aktif olan öğrencilere sorulan "Birinci sınıf üniversite derslerinin aşağıdaki becerileri kazandırdığını düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar Şekil 7'de gösteriliyor. Öğrencilerin çoğunluğu, söz konusu becerileri kazandıklarını düşünüyorlar.

Öğrenciler üniversiteye başladıkları sene TGP birinci sınıf derslerinde birçok sebepten bocalayabiliyorlar. Önemli olan, birinci

Şekil 5: Mezunlarımızın MATH 101, NS 101, SPS 101 ve tüm birinci sınıf derslerindeki başarısının, birinci sınıfa başladıkları seneye göre dağılımı.

Şekil 6: SÜ mezunlarının 1. sınıf ortalamalarının 1. sınıfa başladığı yıllara göre dağılımı.

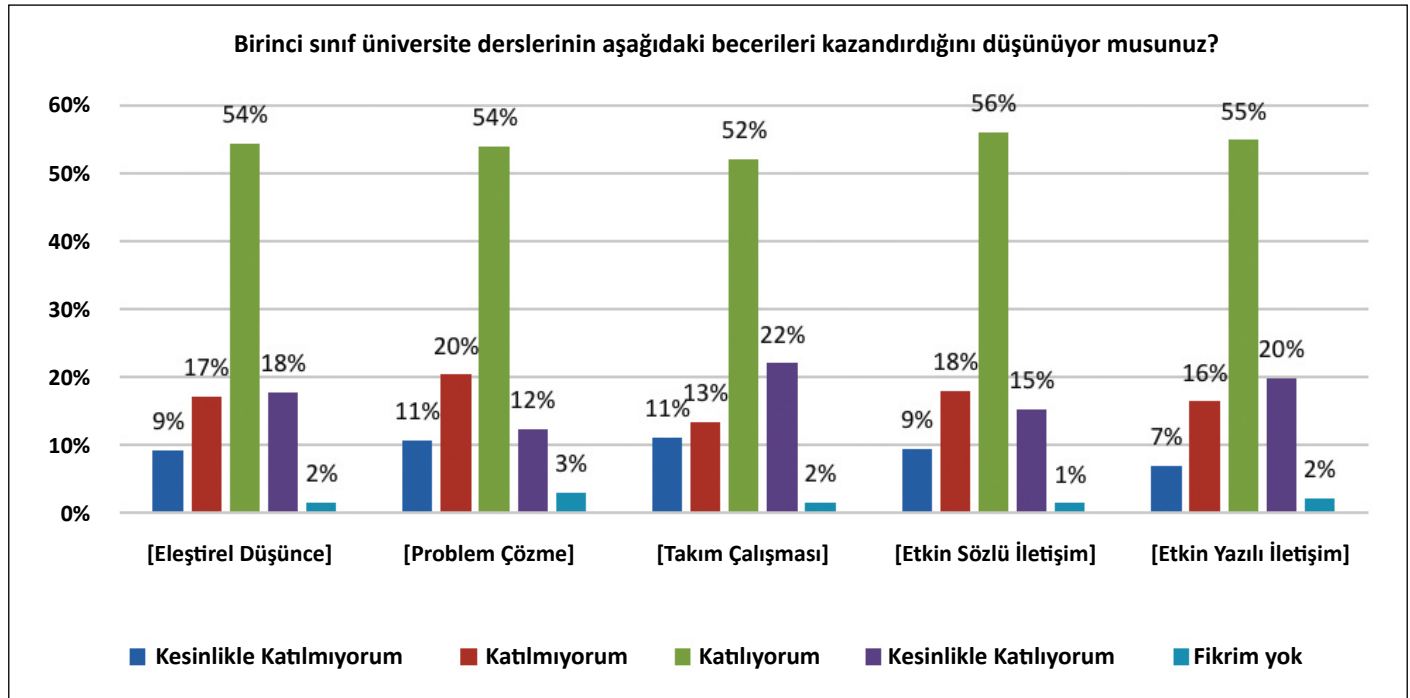
⁴Anketi tamamlayan 586 öğrencinin, 348'i halen birinci sınıf derslerini almakta olup, 238'i birinci sınıf derslerini tamamlamış durumdadır.

senelerinde zorlanan öğrencilerimize doğru rehberlik ve yeterli destek sunabilmek ve sonuç olarak tüm öğrencilerimizin birinci sınıfı amaçlanan çıktılarıyla tamamlamasını sağlamaktır. Birinci senelerinde zorlanmış öğrencilerimizin birinci sınıf dersleri başarılarını değerlendirmek için birinci sene sonunda genel not ortalaması düşük olan öğrencilerin mezun olduklarında birinci sınıf derslerindeki başarılarına bakabiliriz. Şekil 8'de ilk iki dönem (birinci sene) sonundaki genel not ortalamaları 0.00 ve 1.50/4.00 arası olan öğrenciler için, birinci sene sonu genel not ortalaması (GNO) ve birinci sınıf derslerinin GNO'larını karşılaştırdık.

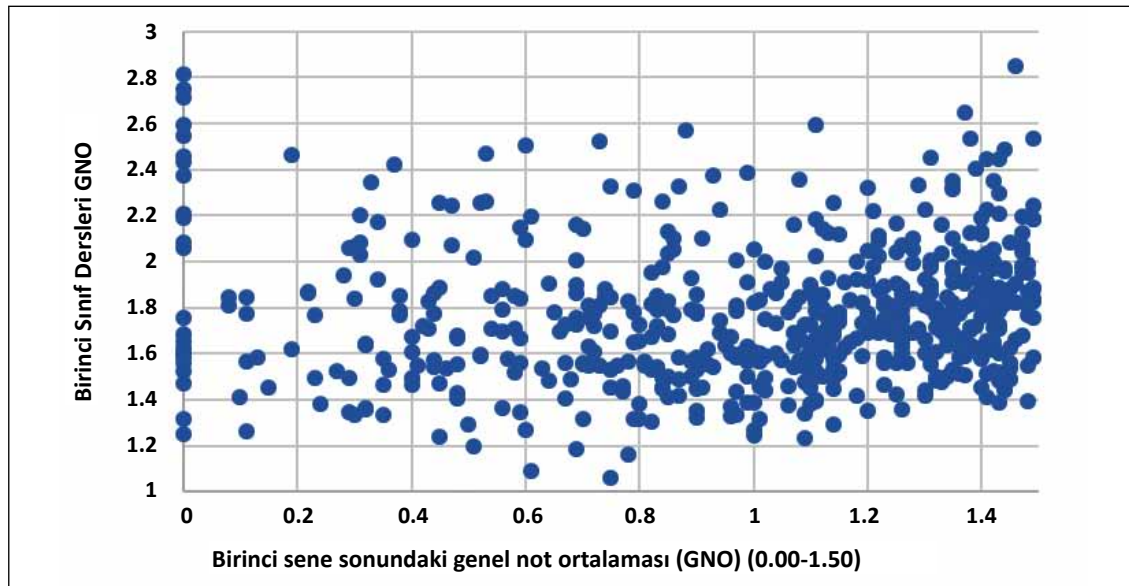
Bu grafiği oluşturan 594 mezun için bu iki parametrenin arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının 0.02 olduğunu görüyoruz. Yani öğrencilerin birinci sene sonunda başarısız olmaları ile birinci sınıf derslerini geçtiklerinde aldıkları notlar arasında oldukça zayıf bir bağlantı var. Mezunlar birinci sınıfa başladıkları sene başarısız olsalar da daha sonra bunu telafi etme şansı bulmuşlar.

Birinci Sınıf Sonrası Konular

Birinci sınıftan sonra alınan TGP dersleri 'Büyük Eserler' ders havuzundakiler (HUM 2xx kodlu dersler) ve 'Hukuk ve Etik' (SPS

Şekil 7: 2016 Bahar döneminde yapılan algı anketi sonuçları.

Şekil 8: Birinci sınıf derslerini ilk aldıkları sene başarısız olan ($0 < GNO < 1.5$) öğrencilerin bu derslerini tamamlamış durumdaki not ortalamaları.

303) dersinden oluşuyor. 'Büyük Eserler' dersleri öğrencilerin edebiyat, görsel sanatlar ve müzikteki büyük eserleri derinlemesine incelemesine fırsat vererek kendi zevklerini keşfetmelerini, aşına olmadıkları sanat dallarında bakış açısı kazanmalarını amaçlıyor. Öğrencilerin birçoğu, zorunlu olarak almaları gereken dersleri tamamladıktan sonra, bu ders havuzundan seçmeli olarak da ders alıyorlar ve analizlerimize göre mezunlarımızın %40'ı almaları gerekenden daha fazla sayıda 'Büyük Eserler' dersi tamamlamışlar. Tüm mezunların aldıkları tüm 'Büyük Eserler' derslerindeki not ortalamalarının 2.84/4.00 olması bu derslerde amaçlanan çıktılara ulaşılmış olduğunu gösteriyor. Hukuk ve Etik (SPS 303) dersini öğrenciler tipik olarak diploma alanlarını belirledikten sonra üçüncü veya dördüncü sınıfta alıyorlar. Bu derste de tüm mezunların not ortalaması 2.72/4.00 amaçlanan çıktıların kazandırılmış olduğunu gösteriyor.

Öğrenciler ikinci sınıftan itibaren tipik olarak 'Fakülte Dersleri' havuzundan ders almaya başlıyorlar. 'Fakülte Dersleri' genelde üniversitedeki programların giriş dersleri olmasına karşın, öğrencilere diploma programları hakkında fikir vermesi amaçlanan ve esas olarak diploma alanı seçilmeden önce alınması öngörülmüş derslerdir. Öğrencilerin birinci sınıf derslerini tamamlayarak genel ve ortak bir kültür almış, kendileri ve zevkleri hakkında daha fazla fikir sahibi olarak ikinci sınıfa geldiklerinde yönelmeyi düşündükleri diploma alanlarının, mümkünse birden fazla programın derslerini almalarını istiyoruz. Birinci sınıfta derslerin neredeyse tamamı zorunlu derslerdir. Diploma alanı belirledikten sonra da (yani tipik olarak 3. sınıftan itibaren) öğrenciler öğretim üyelerinin danışmanlığında dahil oldukları programın yükümlülüklerini öğrenebiliyorlar. Ancak aradaki dönemde yani diploma alanı belirlemede kritik rol oynayan ikinci sınıfta, danışmanlığın belli özelliklere sahip kişiler tarafından yapılması önem kazanıyor.

Bu aşamada görev üstlenen danışmanların üniversitedeki genel eğitim sistemi, TGP, fakülte dersleri ve programlar, üniversitenin disiplinler arası yapısı ile idari ve akademik yapı hakkında geniş, güvenilir ve güncel bilgiye sahip olmaları; öğrenciler ile toplu, bireysel görüşmeler yapabilmeleri ve gerektiğinde bazı öğrencilerle özel olarak ilgilenebilmeleri gerekiyor. Mevcut sistemde öğrencilere birinci sınıfa başlarken atanan TGP danışmanları, öğrenciler diploma alanı belirleyene kadar destek veriyorlar. Ayrıca başarısız öğrencileri takip eden psikologlar görev yapıyor.

Söz konusu aşamadaki danışmanlık ihtiyacı giderilmediği durumda öğrenciler, SÜ eğitim sisteminin sunduğu çok önemli bazı fırsatları kaçırıyor. Öğrenciler akranları ve/veya aslında genel sisteme hâkim olmayan bazı öğretim üyeleri/paydaşlar tarafından yönlendirilerek zamanından önce ve sağlıklı kararlar verebiliyorlar.

Mezunlarımızın Diploma Programı Tercihleri

TGP'nin çekirdeğinde yer aldığı SÜ eğitim sisteminin en önemli amaçlarından birisi erken branşlaşmanın önüne geçmek ve daha önce bahsettiğimiz gibi zorluklarla karşılaşsak da bu konuda ısrarcı olmamızın sebebi, bu sistemin öğrencilerin alt yapılarından bağımsız olarak istedikleri diploma alanına yönlenebilmelerine imkân sağlıyor olmasıydı. Bugüne kadar SÜ'den

mezun olmuş öğrencilerimizin ne kadarının kendilerine verilen bu imkanı kullandığını değerlendirmek istiyoruz.

Her ne kadar üniversite içinde Yönetim Bilimleri Fakültesi (YBF) ile Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi (SSBF) tamamen ayrı işleyişler gösterse de, bu iki fakülteye giriş yapmış öğrencilerin altyapıları ile bu iki fakültenin diploma programı derslerinin ihtiyaç duyduğu altyapı benzerdir. Dolayısıyla analizlerimizi iki fakültenin programlarını bir grupta SSBF/YBF 'program grubu' olarak ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri (MDBF) programlarını da ayrı bir gruba koyarak yapmanın uygun olacağını düşündük. Söz konusu iki fakülte grubundaki diploma programları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Mezuniyet, Fakülte ve Programlarına Genel Bakış

Öncelikle SÜ mezunlarının hangi fakülte ve programlardan geldiklerine bakabiliriz. Analizlere göre öğrencilerimizin %64'ü MDBF ve %36'sı ise SSBF/YBF programlarından mezun olmuştur. Şekil 9'daki veriler incelendiğinde ise MS diploma programının MDBF program tercihlerinin aşağı yukarı yarısını oluşturduğu görülebilir. Tabii bu analizleri yorumlarken IS - Uluslararası Çalışmalar ve PSY – Psikoloji'nin oldukça yeni programlar olduklarını akılda tutmak gerekiyor.

Bu bağlamda mezunların üniversiteye giriş yılına göre tercih ettikleri fakülte (grupları) ve MS – Endüstri Mühendisliği programı tercihleri incelendiğinde elde edilen sonuçlar da Şekil 10'da gösterilmiştir.

Bu grafikler fakülte yüzdelerine baktığımızda 2006 girişli öğrencilere kadar oldukça sabit giden oranların buradan itibaren değiştiğini gösteriyor. MDBF'nin tercih edilme oranlarındaki artışın MS programının tercih edilme oranlarının artışıyla gerçekleştiğini de görebiliyoruz.

İlk Niyet – Mezuniyet Programları Farklarına Bakış

TGP'nin amaçlarından birisinin öğrencilere diledikleri programı serbestçe seçebilme imkânı vermek olduğunu söylemiştik. Bu süreçte öğrenciler üniversiteye belli bir fakülteden giriş yapıyorlar ve onlara henüz öğrenime başlamadan önce hangi diploma programını seçmeyi düşündükleri soruluyor. Bunu 'İlk Niyet Bildirimi' olarak adlandırıyoruz. 'İlk Niyet' programları öğrencilerin üniversite eğitimlerine başlamadan önce seçmek istediklerini düşündükleri programlar olup, bu bildirim yapıldıktan öğrencilerin tercihlerini tamamen özgür olarak yapmalarını istiyoruz.

Daha sonra 'İlk Niyet Bildirimi' ve Mezuniyet Programlarını ve fakülte gruplarını karşılaştırarak yaptığımız analizler, TGP'nin işleyişi hakkında aydınlatıcı olmak açısından önemli. Şekil 10'da gösterilen analizler öğrencilerin yarısının üniversiteye girdiklerinde okuyacaklarını düşündüklerinden daha farklı bir programdan mezun olduklarını gösteriyor. Bunun yanı sıra Şekil 11'de görüldüğü gibi öğrencilerin %13'ü radikal bir karar değişikliği yaparak, ilk niyet ettikleri programdan farklı bir fakülte grubundan mezun olmuşlardır.

Bu öğrenciler arasında fakülte değiştiren %13'ün yarısının MDBF'den SSBF veya YBF'ye, diğer yarısının ise SSBF veya YBF'den MDBF'ye geçmiş olması da TGP'nin etkin çalıştığını

göstermesi açısından önemli bir bulgudur. Farklı fakülte/program tercihi yapmış öğrencilerin oranlarının yıllar içinde değişimine baktığımızda ise Şekil 12'deki grafikleri elde ediyoruz.

Bu grafikler farklı program seçimlerinin geçmişte %64, farklı fakülte seçimlerinin ise %19 gibi oranlara ulaşmış olduğunu, fakat son yıllarda bu oranların farklı program seçimi için %35'lere ve farklı fakülte seçimi için %5'lere kadar gerilediğini gösteriyor.

2015 yılında en fazla dört sene önce SÜ'yü bitirmiş olan mezunlarımız ile yapılmış bir anket çalışmasında 425 katılımcıdan %93'ü diploma programı seçiminden mutlu olduklarını söylemişlerdir. Bunların %82'si yapmakta oldukları işin mezun oldukları diploma programıyla ilgili olduğunu belirtmiş ve %91'i SÜ'yü tavsiye edeceklerini söylemiştir. Bu veriler bir arada değerlendirildiğinde öğrencilerin diploma programı seçimini bilinçli yaptıklarına işaret ediyor.

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

SÜ'deki çekirdek eğitim programı olan TGP özgün tasarımı ve uygulamaları ile Türkiye yükseköğretim sisteminde bir ilk oluşturdu. TGP, programlar arası geçişe uygun zemin hazırlayarak gençlerin üniversiteden kendilerine daha uygun gördükleri alanlarda mezun olmalarına imkân tanıyor. Benzer programlar arası geçiş imkânı 2010 yılında çıkarılan YÖK yönetmeliği ile ülke geneline taşındı (YÖK yönetmelik, 2010). Makalede ele alınan verilerde görüldüğü gibi TGP gibi alışılmadık dışında bir uygulamanın çeşitli zorluklarla karşılaşmaması mümkün değildir. Üniversiteye gelen öğrencilerin altyapılarındaki farklılıklar bu uygulamayı zorlaştıran en önemli etkenler arasındadır. Ancak yaptığımız analizlerde altyapılarından çok daha farklı bir alana yönelen, yani diploma alanları konusunda radikal fikir değişikliği yapan mezunlarımızın tüm mezunlara göre %13 gibi önemli bir oranda olduğunu görmek ve bu oranın geçmişte

%20'leri bulmuş olması, TGP'nin imkân verdiği özgürlüklerin önemli olduğunu ve kullanıldığını gösteriyor. Bu bulgular TGP revizyonları çerçevesinde gelecekte yapılacak olası değişikliklerde öğrencilerin çekirdek program derslerini ortak alması prensibine bağlı kalınmasının önemli olduğunu gösteriyor.

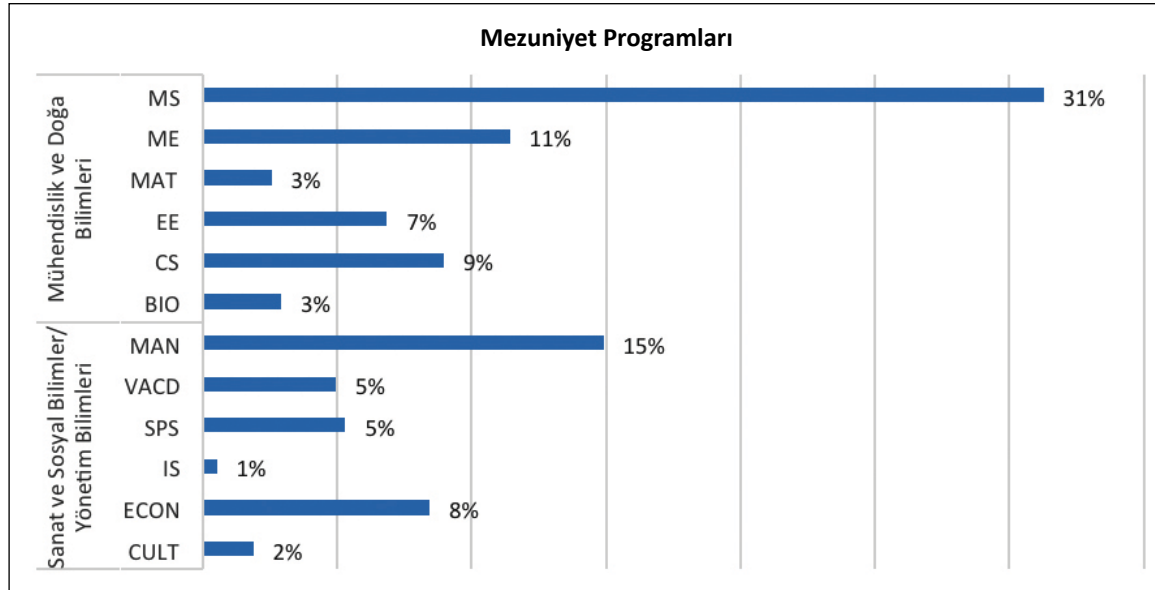
Analizler, farklı program seçen öğrencilerimizin oranının son senelerde %35'e kadar gerilemiş olmasının MDBF'deki Endüstri Mühendisliği (MS) programının tercih oranlarındaki artış ile örtüştüğünü ortaya koyuyor. Bu bağlamda, "Büyük bir kitlenin bu programa yönelmesi diğer öğrencilerin seçimlerini etkiliyor mu? Bu seçimi yapan öğrencilerimiz akranlarını da etkileyerek kendi özgür seçim yapmalarının önüne geçiyor olabilir mi?" gibi soruların gündeme gelmesiyle, 2013 yılında öğrencilere tüm programlar hakkında bilgi verebilmek ve öğretim üyeleri ile tanışmalarını sağlamak amacıyla, MJC 100 Diploma Programlarına Giriş dersi oluşturuldu ve birinci sınıf öğrencilerine zorunlu olan dersler grubuna katıldı. Birinci sınıfta öğrencilerin önlerindeki imkânları görmelerini amaçlayan bu dersin olası etkilerini önümüzdeki senelerde izleyeceğiz.

Birinci sınıfın özgün yapısı ve yoğun ders programı dolayısıyla bazı öğrencilerimiz için zor bir başlangıç olduğunun bilincindeyiz. Günümüzde hem öğrenci sayımız hem de öğrenci profilimiz az çok sabitlenmiş olduğundan deneyimlerimiz ışığında TGP'nin ve içeriklerinin yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Bu süreç sonunda yeni şartlar altında tüm derslerdeki dersi geçen öğrencilerin başarı ortalamasını 3.00/4.00 seviyelerine yaklaştırmayı amaçlamalıyız. Bunun yanı sıra öğrencilerin derslerden birçok kez başarısız olma durumunun kontrol altına alınması yani dersi tekrar eden öğrencilerin yarısının dersten geçmesini hedeflemenin önemli olduğu kanısındayız.

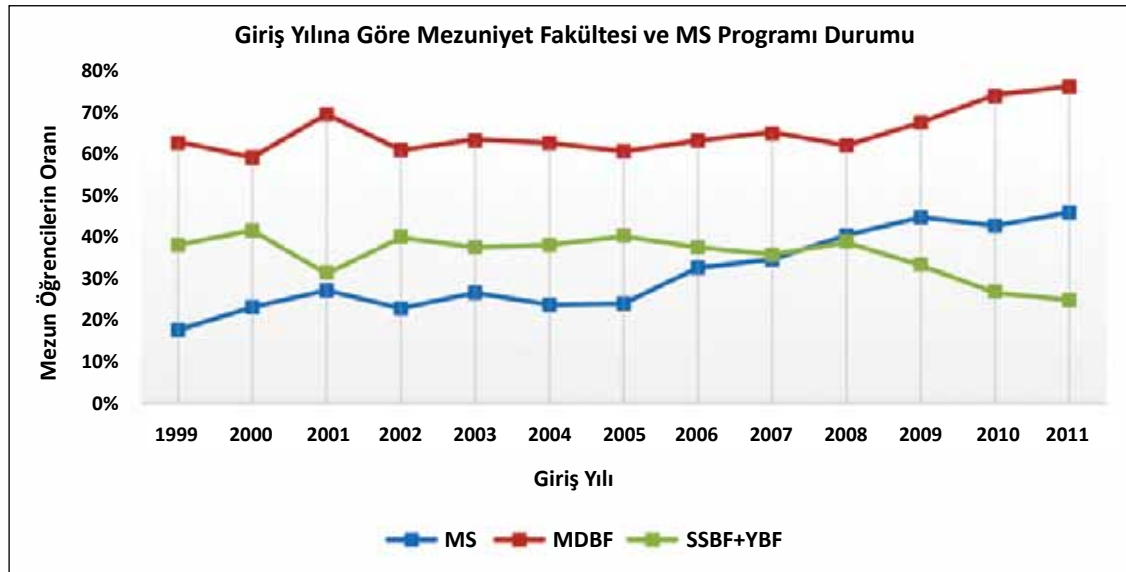
TGP derslerinin disiplinler arası yaklaşımından ödün vermeden dünyadaki değişen dinamikleri ve eğitim yönelimlerini dikkate

Tablo 3: SÜ Diploma Programları

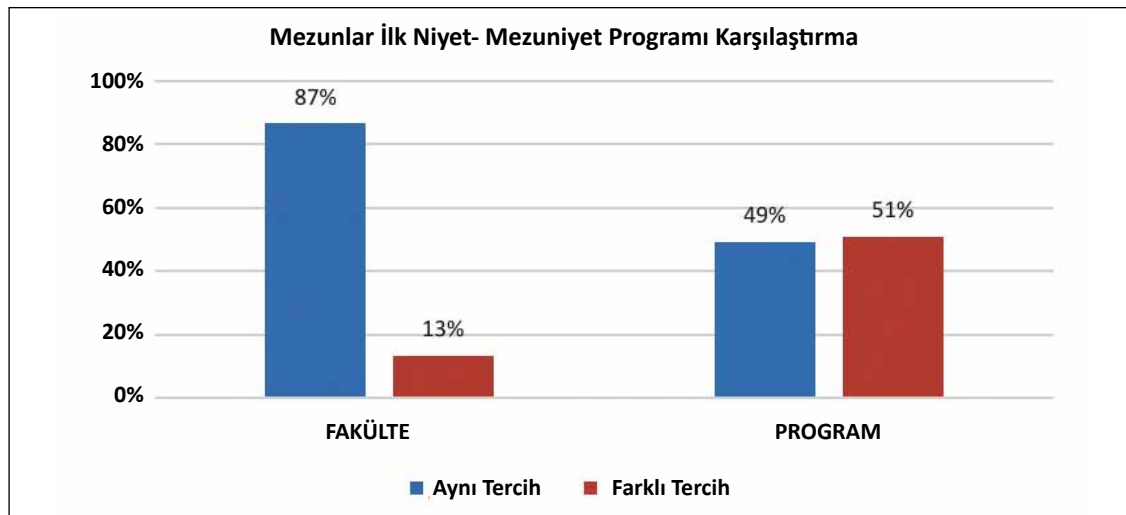
	Diploma Programları		Açılış Yılı
SSBF/YBF	CULT	Kültürel Çalışmalar	1999
	ECON	Ekonomi	1999
	IS	Uluslararası Çalışmalar	2012
	MAN	Yönetim Bilimleri	2002
	PSY	Psikoloji	2104
	SPS	Siyaset Bilimi	1999
	VACD	Görsel Sanatlar ve Görsel İletişim Tasarımı	1999
MDBF	BIO	Moleküler Biyoloji, Genetik ve Biyomühendislik	1999
	CS	Bilgisayar Bilimi ve Mühendisliği	1999
	EE	Elektronik Mühendisliği	1999
	MAT	Malzeme Bilimi ve Nanomühendislik	1999
	ME	Mekatronik Mühendisliği	1999
	MS	Endüstri Mühendisliği	1999

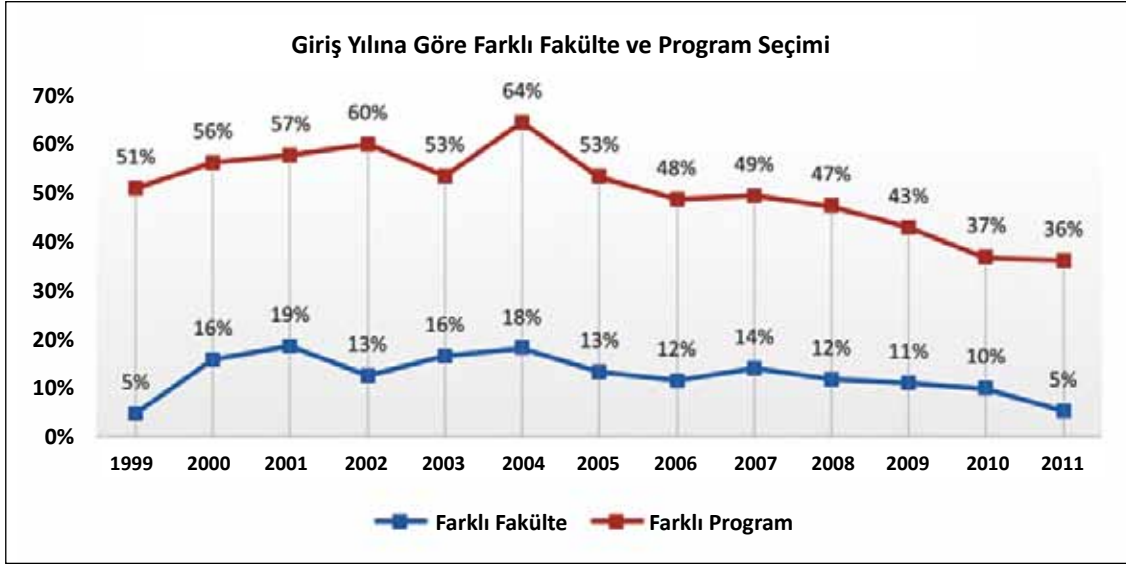
Şekil 9: SÜ mezunlarının program tercihleri.

Şekil 10: Giriş yılına göre mezunlarımızın tercih ettikleri fakülte ve MS programı oranlarına göre dağılımı.

Şekil 11: SÜ mezunlarının ilk niyet ve mezuniyet programları karşılaştırması.

Şekil 12: Mezunların giriş yılına göre farklı program ve fakülte tercih etme oranları.

olarak, ders içeriklerinin ve kazanımlarının gözden geçirilmesi sürecinde üzerinde durulması gerektiğini düşündüğümüz birkaç konu da aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- 1. Yazma Becerileri:** Genel olarak eleştirel düşünme, kendini ifade edebilme ve yazma becerilerinin kazandırılmasında eksikliklerin giderilmesi. Bu durum ENG 101-102, TLL 101-102 derslerimizin SPS 101-102 ve NS 101-102 dersleriyle paralel olarak gözden geçirilip bu pratiklerin daha yoğun olarak öğrencilere verilebileceği ortamlar sağlanabilir (Bean 2011, Labianca & Reeves 1985).
- 2. Temel İstatistik dersi:** Programa katılmasının önemi birçok farklı platformda gündeme geliyor. Doğa bilimleri ve sosyal bilimlerdeki problemlerin ele alındığı, verinin standart teknikler kullanılarak anlaşılmasını sağlayan pratiklerin programa katılmasının önemli olduğu kanısındayız.
- 3. Birçok farklı platformda gerekliliği vurgulanan diğer bir konu da Temel Bilgisayar Programlama dersinin TGP'ye katılmasıydı.** Bu dersin hiçbir altyapı gerektirmeyen, günümüz dünyasında gerekli becerileri esas alacak bir ders olarak farklı fakültelerden öğretim üyelerinin katılımıyla tasarlanmasının TGP'ye önemli bir zenginlik katacağı kanısındayız.

Son olarak TGP'nin ve SÜ'nün eğitim sisteminin sürdürülebilirliğinin sağlanması için gerekli idari yapının bir değerlendirmesini yapmak yararlı olacaktır.

Hâlihazırda TGP 2003 yılında kurulan Temel Geliştirme Direktörlüğü (TGD) tarafından yürütülüyor. TGD üniversite içindeki çeşitli karar mekanizmalarında yer alıyor ve TGP ders içerikleri, yeni ders açılması derslerin koordinasyonu gibi konular TGD bünyesinde gerçekleştiriliyor. Bu çerçevede TGD'nin danışma kurulu Temel Geliştirme Kurulu (TGK) program ve derslerde yapılan değişiklikleri izlemek ve ilgili konularda verilecek kararlar için Akademik Kurul'a tavsiyede bulunuyor. TGK'yı her fakülteden ve İngilizce hazırlık programını yöneten Diller Okulu'ndan

programı iyi bilen tecrübeli öğretim üyeleri oluşturuyor. Ayrıca SÜ Eğitim Komitesi'nde üniversitenin eğitim sistemi bir bütün olarak ele alınıyor ve bu sayede TGP ve diploma programları arasındaki ilişkilerin iyi anlaşılması ve birimler arası yürütülmesi gereken operasyonların iyileştirilmesi mümkün oluyor.

TGP gibi özgün bir programın sürdürülebilirliğini sağlayacak bir yönetim modelinde, TGP derslerinin yönetilmesinin yanı sıra derslerin ve programın düzenli olarak değerlendirilmesi, gereken yerlerde iyileştirme ve yenileme çalışmalarının yürütülmesi, güncel öğrenim/öğretim yöntemlerinin takip edilip uygulanması, öğretim üyesi ve asistanlara yönelik destekleyici eğitimler oluşturulması/uygulanması gibi unsurların hassasiyetle ele alınması gerekiyor. TGD ile birlikte çalışan ders koordinatörleri bu süreçlerde kritik rol üstleniyorlar. Bugüne kadarki tecrübemizde genç öğretim üyelerinden oluşan ve TGD bünyesinde birkaç sene görev yapan koordinatörlerin, öğretim üyeleri ve farklı birimlerle iletişim halinde bu süreçlerin yönetiminde son derece yetkin olduklarını görüyoruz ve dolayısıyla bu kadroların sürekliliğinin gerekli olduğu kanısındayız.

Böylesine özgün bir sistemin yürütülmesinde öne çıkan başka önemli bir konu da Danışmanlık Sistemi'dir. TGP sonrasında öğrenciler oldukça kapsamlı bir danışmanlığa ihtiyaç duyuyorlar. Yani öğrencilerin, diploma programı tercihlerini ikinci sınıfın sonunda kesinleştirmeden önceki dönemde, bireysel tercihlerine göre, hem program seçimi hem ders seçimi konusunda doğru yönlendirilmeleri gerekiyor. Bu dönemde görev üstlenecek, akademik altyapılı ve tüm üniversitedeki sisteme hâkim kişilerin görev yapmasını programın ve eğitim sisteminin işleme açısından büyük önem taşıdığını düşünüyoruz.

TEŞEKKÜR

Bu makalenin hazırlanmasına ön ayak olan, başlangıçtaki sohbetlerle ana hatlarının belirlenmesini sağlayan kurucu rektörümüz merhum Prof. Dr. Tosun TERZİOĞLU'nu şükranla anıyoruz. Makalenin yazım sürecinde aramızdan ayrıldı. O'nu özleyeceğiz.

KAYNAKLAR

- Bean, J. C. (2011) *Engaging Ideas: The professor's guide to integrating writing, critical thinking and active learning in the classroom* (2nd Ed.), San Francisco: Jossey-Bass, Wiley & Sons.
- Cheney, L. V. (1989). *50 hours: A core curriculum for college students*. Washington, D.C: National Endowment for the Humanities.
- Hanstedt, P. (2012). *General education essentials: A guide for college faculty*. San Francisco: Jossey-Bass , Wiley & Sons.
- Labianca, D. A., & Reeves, W. J. (1985). Writing across the curriculum: The science segment: A heretical perspective. *Journal of Chemical Education*, 62(5), 400-402.
- Quarterly Data Series on Business Employment Dynamics News Release. *Economic News Release*. Bureau of Labor Statistics. (April 27, 2016), U. S. Department of Labor. Retrieved from https://www.bls.gov/news.release/archives/cewbd_04272016.pdf
- YÖK Yönetmelik (2010). Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans Ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yan Dal İle Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik, *Resmî Gazete*, Sayı: 27561. Retrieved from http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BisfYRx/10279/18082